

Forsøg med postlister

Af Nils Mulvad

9. februar 2013

Offentlighedsloven er fremsat af justitsminister Morten Bødskov (S). Et af punkterne er forsøg med åbne postlister på nettet, der skal igangsættes senest et år efter lovens ikrafttræden og indgå i revisionen af loven i Folketingsåret 2016-2017.

Til dette har Åbenhedstinget følgende bemærkninger:

Vi har i november 2012 undersøgt åbenheden hos myndigheder. Se her:

<http://www.aabenhedstinget.dk/nyside/wp-content/uploads/2012/12/aabenhed20121220.pdf>

I en åbenhedsrapport fire år tidligere konstaterede vi, at al udvikling af postlister på nettet var stoppet i staten, mens der var fuld gang i kommunerne. Herefter gik det i stor udstrækning også i stå i kommunerne.

Det præger i nogen grad svarene i den nye undersøgelse fra november 2012, om end fire kommuner oplyser, at de har planer om at åbne for postlister på nettet.

Forklaringen på, at det generelt er gået i stå med postlister, er formentlig disse:

- Myndigheder afventer en ny offentlighedslov og resultatet af forsøg.
- Ingen erfaringsopsamling i de seneste otte år.
- Fokus på elektronisk åbenhed i praksis er lavt prioriteret på den politiske dagsorden.
- Kun lokale initiativer/sager om postlister.
- Problemer med at overholde tavshedspligten.

I åbenheds-rapporten fra 2008 pegede vi på, at der var brug for en central enhed inden for postlister til:

- at samle erfaringer
- hjælpe med praksis
- afklare gråzoner
- stå for afrapportering

Med udsigt til, at en offentlighedslov bliver vedtaget i foråret 2013 med forsøg med postlister, er der endnu større behov for en sådan central enhed.

I rapporten fremgår det, at flg. myndigheder alle ønsker at indgå i forsøg (14 kommuner og 3 styrelser).

Allerød Kommune
Assens Kommune
Egedal Kommune
Gribskov Kommune
Hjørring Kommune
Holbæk Kommune
Hørsholm Kommune
Ishøj Kommune

Langeland Kommune
Lyngby-Taarbæk Kommune
Odder Kommune
Silkeborg Kommune
Syddjurs Kommune
Varde Kommune
Beredskabsstyrelsen
Direktoratet for Kriminalforsorgen
Forsvarskommandoen

Det er tankevækkende, at ingen ministerier ønsker at deltage i forsøg. Det tyder på, at jo højere man kommer i centraladministrationen, jo lavere er den praktiske lyst til åbenhed.

I virkeligheden vil der næppe ske noget, før nye regler bliver indført. Meget tyder på, at ministerier skal tvinges, før de vil være med.

Svarene viser også, at der er interesse for bredere forsøg med adgang til sagssystemet, sådan som også Offentlighedskommissionen og Åbenhedstinget har peget på, så det ikke bliver for snævre eksperimenter med postlister.

Offentlighedskommissionen pegede således på, at postlisteforsøg med fordel vil kunne integreres med dokumenthåndteringssystem, journal-lister og myndighedens opfyldelse af den aktive informationspligt (betænkning 1510/2009 side 843). Her er der grund til at pege på erfaringerne fra Norge med en central indgang til myndighedernes sagsoversigter. Det bør et dansk forsøg afprøve.

Det er meget vigtigt, at der bliver gennemført bredere forsøg i relation til dokumenthåndtering i forvaltningers it-systemer. I lovforslaget og bemærkningerne fremstår det, som om det kun er de gammeldags og meget begrænsede lister over ind- og udgående post, der kan gives indsigt i, men der er henvist til Offentlighedskommissionens betænkning om forsøgsordningens nærmere indhold.

Forvaltningers arbejde med at sikre offentlighed kan gøres betydeligt enklere, hvis it-systemer bliver indrettet fornuftigt. Ekstraheringspligten for oplysninger om en sags faktiske grundlag, der ofte bliver omtalt som særlig arbejdskrævende, kunne blive såre enkel, hvis it-systemer indrettes sådan, at disse oplysninger bliver ført ind i en særlig mappe undervejs i sagsbehandlingen.

Det ville i øvrigt også være til god hjælp for arbejdet i myndigheden og dens kontakt med eksterne parter i sagen, hvor man fjerner sig fra osteklokke-opfattelsen af sagsbehandling hos myndigheder. Det vil være fint at få en synergieffekt mellem bedre sikring af offentlighed og større effektivitet i sagsbehandlingen.

Der bør være et ministerium med, for eksempel Justitsministeriet.

Den koordinerende centrale enhed kunne muligvis være Digitaliseringsstyrelsen, og hvor forsøget kunne gøres til en del af det danske bidrag til OGP – Open Government Partnership, som Danmark er en del af. Digitaliseringsstyrelsen vil samtidigt kunne yde sekretariatsbistand til den uafhængige ekspertgruppe, der ifølge Offentlighedskommissionen skal foretage evaluering af forsøget.

Andre store styrelser kunne være relevante i et forsøg, for eksempel Sundhedsstyrelsen, Miljøstyrelsen, Naturstyrelsen, Arbejdsmarkedsstyrelsen og Arbejdsskadestyrelsen, ligesom også en-to regioner med fordel kunne inddrages. Her er det naturligt at pege på Midtjylland og Nordjylland, der tidligere har vist stor interesse for postliste-åbenhed.

Det er vigtigt, at der sker noget i den pågældende myndighed, som normalt er af stor interesse for offentligheden.

Sideløbende er det meget vigtigt, at få journalister aktivt involveret i forsøgene og få opsamlet erfaringerne. Der er ingen grund til at gennemføre forsøg, hvis der ikke er journalister i den anden ende til at bruge materialet.

Åbenhedstinget er i færd med at identificere mulige relevante journalister og medier til et sådant forsøg. Det viser, at der er pæn interesse fra både regionale og landsdækkende medier. De landsdækkende er særligt interesserede i miljø, sundhed, beskæftigelse og forsvar. Det vil være fornuftigt med forsøg inden for disse områder.

I lyset af den stærke modvilje i det meste af centraladministrationen mod postlister vil det næppe heller hjælpe på lysten til at medvirke til forsøg, at ekstraudgifter skal afholdes inden for myndighedens eget budget – og at der ikke er sat nogen penge af til en central enhed til at koordinere forsøg og opsamle erfaringer.

Det vil formentlig føre til, at forsøg kun i meget begrænset omfang sker i centraladministrationen i de områder, hvor der er den største interesse. Retsudvalget bedes forholde sig særskilt til dette.

Vi vil desuden opfordre til, at Retsudvalget beder Økonomi- og Indenrigsministeriet benytte sin bemyndigelse til at udstede en bekendtgørelse om adgang til dagsordener, bilag og referater i kommuner og regioner. Vi vil opfordre til, at den bekendtgørelse kommer samtidigt med loven, fordi praksis er så udbredt allerede nu ifølge vores undersøgelse. En bekendtgørelse vil få de sidste med og indføre ensartede minimumsregler.

Mvh

Nils Mulvad

Formand for Åbenhedstinget